XIV. FIATAL MŰSZAKIAK TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAKA

Kolozsvár, 2009. március 26-27.

AZ ÁTLÁTHATÓ ÉS ÉRZÉKELHETŐ BELSŐ TEREK, MINIMALIZÁLT ESZKÖZHASZNÁLATTAL

Rohoska Csaba DLA, Szösz Klaudia DLA hallgató

Abstract

The expanded building structures are best able to determine or consciously change space forms having a given geometry. The desired space forms can be created with the help of the primary structure in a way that we do not need subsequent architectural and interior design means. We can affect the geometry of the space with well applied structures (and their movement) without completing the space with new elements. The geometry of the space is also constantly altered by the user, who moves inside it and whose movement creates a three-dimensional space. The user becomes aware of the space. Every element of it can be seen clearly – its function is understandable –, the space is therefore transparent and sensible. The structures are characterized by an order in space. The user senses the space and its composing structures in a not entirely unconscious way. Structures and spaces created by distinct – minimalised – means. The aesthetics of the space created lies in the details of the pure structures. The transparent space makes it possible to interpret the connection of planes and structures.

Key words:

the scale of the architectural space, the geometry of space, recognizable space, the speculative interior, the aesthetics of space.

Összefoglalás

A kibontott épületszerkezetek a legalkalmasabbak egy adott geometriájú térformát meghatározni vagy tudatosan megváltoztatni azt. A tervezett primer szerkezetekkel létrehozhatók a kívánt térformák utólagos építészeti vagy belsőépítészeti eszközök nélkül. A jól használt szerkezetek (mozgásával) befolyásolhatjuk a tér geometriáját anélkül, hogy kiegészítenénk a teret új elemekkel. A tér geometriája a használó által is folyamatosan változik, aki mozog a térben, mozgásából kialakul a háromdimenziós tér. A használó számára tudatosult tér. Minden eleme tisztán látható – funkciója értelmezhető – ezért a tér átlátható és érzékelhető. Térbeli rend jellemzi a szerkezeteket. A használó nem csak tudattalanul érzékeli a teret és az azt alkotó szerkezeteket. Tiszta – minimalizált – eszközökkel létrehozott szerkezetek és terek. A létrehozott tér esztétikája a letisztult szerkezetek részleteiben rejlik. A transzparens tér lehetővé teszi a síkok, szerkezetek kapcsolatának értelmezhetőségét.

Kulcsszavak:

az építészeti tér léptéke, a tér geometriája, értelmezhető tér, a spekulatív belső tér, a tér esztétikuma.

1. Bevezetés

Az építészeti tér fogalmával a XIX. Század építészete foglalkozik először. A tér megfogalmazása összetett folyamat, olyan, mint a tér érzékelése és megértése. Az építészeti tér bizonyos szempontrendszer alapján a természeti tér ellentéte. Az üres (emberi beavatkozásoktól mentes) természeti teret az ember szinte képtelen érzékszerveivel felfogni, a tér végtelen ebből következően léptékvesztett. Az építészet mégis ennek a felfoghatatlan „dolognak” a tervezésével, meghatározásával foglalkozik, mind-

ezt szerkezetekkel körülhatárolt „helyként” határozza meg és próbálja formálni. A meg nem épített tér, melyet szerkezetek: falak, födémek, pillérek határolnak lesz az „építészeti tér”. [1.] „valójában nem is a teret, hanem csak a dolgok térbeliségét érzékeljük” – Szentkirályi Zoltán

A „dolgok” jelen esetben az alkalmazott épületszerkezetek, melyek önmagukban –tisztaságukban, egyszerűségükben, attraktivitásukban vagy nagyvonalúságukban - képesek meghatározni, leírni a tér milyenségét. A tér léptéke, geometriája, értelmezhetősége, spekulatív léte valamint esztétikuma mind visszavezethetők a szerkezetekre, a szerkezeteken belüli, egymás közötti viszonyára. Ezekben a szerkezetekben rejlik a tér atmoszférája. Az építészeti tervezés mindenkor célja ennek a bizonyos atmoszférának a létrehozása.

2. Az építészeti tér léptéke / szerkezetek viselkedése a különböző léptékű terekben

A funkciók által meghatározott építészeti tereket, a teret körülvevő –azt létrehozó- szerkezetekkel tudjuk léptékbe hozni. A tér léptéke leginkább a szerkezetekben és talán a szerkezetek közötti „üres” térben fogható meg. Maga az épület léptéke is e terek, térrészek léptékéből következik. A szerkezeteket a megfelelő léptékhez igazítva alakítjuk ki a tér léptékét. A kisléptékű épületben alkalmazott szerkezetek „sűrűsége” bizonyos esetben megfordítja a viszonyt szerkezet és tér között. A szerkezetek közötti tér megszűnik és közvetlen szoros kapcsolat alakul ki a szerkezetekkel. Szinte nem is a térben, hanem a „szerkezetben” kezdünk élni. A szerkezetek tapinthatósága közelsége egy befogadható képet hoz létre, a használó számára a tér érthetővé lesz. A tér transzparenciája legalább ennyire fontos a megértéshez. A nagyléptékű tereknél használt szerkezetekben bekövetkező léptékváltás erősíti a térben kialakuló hatást. A szerkezetek jobban tudnak élni, önálló elemekké válni. A kisméretű épületek léptékével szemben redukáltabban, tisztább arányokkal és kevésbé strukturált kialakítással formálják a belső tereket. A kisléptékű terekben működő szerkezetek érzékelhetősége anyagszerűségükből is fakad. A térben elhelyezett egyetlen szerkezeti elem is képes a tér léptékét meghatározni. Egy nagyobb tér esetében ehhez ugyanazon elem sorozatára, vagy összetettebb alkalmazására van szükség.

1. ábra. A kisléptékű tér, sűrű szerkezet (Sou Fujimoto / kumamura house)

3. A tér geometriája / szerkezetek által létrehozott térforma

A szerkezetek egymással kialakított kapcsolati rendszere létrehoz egy teret, egy geometriát. Ez azonban folyamatosan változik, a használó által, a tér különböző pontjairól nézve több „arcát” láthatjuk meg a térnek. A mai kor építészeti igénye a többcélúan használható terek létrehozása. Ezért mondhatjuk, hogy egy építészeti térnek bizonyos több formája / geometriája létezik, és ezeket bizonyos esetekben már a használók formálhatják a mozgatható szerkezetek által. Ezen túl kijelenthető, hogy tiszta, jó geometriájú tér csakis a szépen formált arányos szerkezetekkel hozható létre. Így ezek a szerkezetek vállalhatók és kiegészítések vagy eltakarások nélkül a térben hagyhatók.

2. ábra. A szerkezet által létrehozott térgeometria (Ueda Nakagawa / db house)

4. Értelmezhető tér / érzékelhető – érthető szerkezetek

A tér léptékén és geometriáján túl, amit a használó érzékel, a tudatával csak valamilyen beidegződés által ért meg. Ehhez a tudatosult állapothoz a szerkezetek értése is hozzátartozik. Ha a tér olyan puritán tiszta, a megvalósult szerkezet szempontjából egyszerű viszonyokat mutat, hogy az ember érti vagy „érteni véli” működésüket, nagy valószínűséggel az általuk létrehozott építészeti teret is érteni fogja. A szerkezetek közötti kapcsolatok nagyon egyszerűnek hatnak ezért alakul ki a téren belül is egy tiszta rend. Az ilyen formán kialakult - minimalista - építészeti térben alkalmazott szerkezetek részleteiben, a szerkezetek kapcsolataiban és anyaghasználatukban is a végletekig átgondoltak és tervezettek, minden zavaró elemtől mentesek.

5. Illúzió, a spekulatív belső tér / megfoghatatlan szerkezetek

Az előbb említett szerkesztés és szerkezetbeli viszony inverze. Tudatos építészeti döntés, mely eredménye egy olyan építészeti tér létrehozása ami (részben a funkcióból fakadóan) megtéveszti, elbizonytalanítja, meglep, vagy áhítattal tölti el a szemlélődőt. Fontos megemlíteni, hogy ezek nem egyértelmű effektszerű alkalmazások, hanem olyan finom építészeti megoldások melyek csak valahol a tudatalattiban működnek. A használó nem érti meg a szerkezetek kapcsolati rendszerét, az általuk létrehozott tér nem olyan egyértelmű, a tér rendszere sokkal összetettebb néha bonyolultabb. A szerkeze-

tek és a funkció között nagyon szoros kapcsolat van, hiszen a cél, hogy bizonyos érzeteket, érzelmeket hozzanak létre.

6. A tér esztétikuma / szerkezetekkel megteremtett atmoszféra

Minden eddig felsorolt összetevő, a szerkezetekben rejlő arányok, léptékek, geometriák az, hogy érthetőek vagy direkt módon működésük rejtve marad, a szerkezetek anyagszerűsége, viszonyuk a használókhoz létrehoz egyfajta hangulatot. Ez a hangulat vagy atmoszféra a legtöbb esetben csak a felhasználókkal megtöltött, élő térben jön létre. Nyilván van, vagy kell, hogy legyen a térnek is kisugárzása, de ez csak akkor értelmezhető, ha benne vagyunk. Az atmoszféra érzékelése mindenkor egy tudat alatt kialakuló érzet.

3. ábra. *A tér esztétikuma (Andreas Fuhrmann / zumikon)*

7. Digitális tér / megszűnő szerkezetek és átformált terek

Új művészet: Street art, fényfestés, digitális installációk, interaktív felületek a használók új igényeinek, az imént említett atmoszféra megteremtésének új építészeti eszköze. A szerkezettől függetleníthető, térformáló eszköz. Minden, előzőekben elhangzott térre és szerkezetre „ráhúzott” tulajdonságot képes felülni. Egy építészeti / művészeti eszköz, mely a legminimalistább belső teret is képes kifordítani önmagából és egy színekkel, formákkal teli „káoszt” tud létrehozni. Az ember folyamatosan új, változatos tér utáni vágyának legjobb eszköze, egy lehetőség, hogy az a bizonyos szerkezetekkel határolt tér, ismét a bevezetőben említett végtelen természeti térhez hasonlóvá válhasson.

Rohoska Csaba DLA okleveles építész

Munkahely: Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Kar

Tervezési és Építészeti Ismeretek Tanszék

Cím: H-7624 Magyarország Pécs, Rókus utca 2.

Telefon / Fax: +36-72-501-562

E-mail: rohoska@pmmk.pte.hu